

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računata se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Železnice v orientu.

Kakor znano podpisale so v 9. dan maja 1883 Avstrija, Turčija, Srbija in Bolgarija dogovor (Convention à quatre), ki se tiče grajenja orientalskih železnic. Po članu VI-tem tega dogovora, ki je za svoje rojstvo potreboval dolgo časa in pre-mišljevanja, vezane so imenovane štiri države, da v jednom letu, pričeni od dne, ko se izmenijo ratifikacije, izkažejo, ali so se že toliko potrudile bodi s podelitvijo direktne koncesije, bodi z izročitvijo stavbinskih del, da bodo železnične proge, spadajoče v njih svoje ozemlje, gotovo dovršene do 15. oktobra 1886. leta. Ratifikacije bile so v 23. dan oktobra 1882 izmenjene na Dunaji, zatorej so se države imele v zmislu člana VI-ega rečene pogodbe izkazati v 23. dan oktobra letošnjega leta.

Avstrija in Srbija sta to storili, a izkazali se nesta Turčija in Bolgarija, in iz tega bi se skoro dalo sklepati, da orientalske železnice ne bodo zgotovljene do 15. dne oktobra 1886. Turčija svojo zaljubljenost dolžnost ponosno izgovarja s tem, da tudi Bolgarija ni doposlala dotičnega izkazila. Kar se tiče Bolgarije, je že naša vlada odgovorila Turčiji, da se ta stvar že koj prihodnje dni reši v so-branji mlade kneževine, a v upravičevanje vlade bolgarske se da navajati tudi še to, da mora Bolgarska postaviti železnico tja, kjer je njena zemlja najožja, tako da ta železnica za-njo nima nobene vrednosti, dokler ne bode nadaljevanja po turški zemlji do Soluna; Bolgari torej ne morejo poprej ničesar določiti glede te železnice, dokler ne dobijo poročstva, da Turčija resno misli izvesti dolžnosti svoje iz dogovora rečenega.

Nikakor pa se opravičiti ne more, da se Turčija ne drži dogovora z leta 1883. Ima pač zmirom svoje mube in nadloge turško gospodarstvo! Pravijo, da bi Turčija rada oddala delo in obrat prog, ki jih ima graditi, avstrijskemu društvu, baronu Hirschu, ki je sedanje turške železnice gradil, ali društvo se noče spuščati v nobene dogovore — dokler neso poravnani stari turški grebi. A zraven tega je Visoka porta še le pred kratkim izrekla željo, terjatev, da se ima obratno društvo, ki je tačas avstrijsko, preliti v društvo osmansko!

Avstrijski vnanji urad je neprestano drezal in

drezal, da bi Turčijo omajal do kakega koraka v zmislu dogovora. A vse brez najmanjšega vspeha. Kaj torej početi sedaj? Z lepo, kakor kaže, ne ide, a eksekutive, ki bi doganjala vzpolnitev mejnarodnih dolžnosti, te ni!

Vsa stvar pa vender le nas Avstrijce boli. Naše staro in naravno tržišče na jugu obdelujejo in zanjeto tuje roke, in če se bode le dolgo odlašalo z orientalskimi železnicami, pridemo prepozno tudi potem, ko že bodo železnice dovršene, kajti tedaj nam bode gledati, da si zopet pridobimo, kar sedaj že imamo. Nam pa je sedaj mirno gledati in občudovati, kako gospoda ob Bosporu brez glave hodi po jasnem dogovoru, kako se Avstriji, zadnji svoji prijateljici, trudi Turčija dokazati, da z njo ni nikamor, da ona vse tisto, pri čemer bi pomagati imela do dovršitve, samo podira, samo nagaja. Kaj je temu bolj krivo: ali njena zlovoljnost, je-li njena lenoba, to sam Bog vedi!

„Narodna šola“ in slovenski domoljubi!

„Dolžan ni samó, kar veléva mu stan,
Kar móre, to mož je storiti dolžan!“
S. Gregorčič.

Menda ni društva na Slovenskem, ki bi za povzdigo narodnega šolstva celih 13 let vspešneje delovalo, nego „Narodna šola“. To društvo so nekateri rodoljubi, na čelu njim sedanji predsednik vrli naš g. Stegnar, ustanovili leta 1871. v Idriji. Pozneje se je preselilo društvo v Ljubljano, spremenivši pravila. Namen ima: podpirati slovenske revne šole (in teh je največ) z raznimi učili in potrebščinami. Društveniki zamorejo biti: a) vsaka slovenska ljudska šola, b) vsak narodni učitelj. Podpornik tega društva pa je lahko sleherni domoljub.

Koliko koristnega je „Narodna šola“ že storila, se lahko prepriča vsak iz letnih poročil, predloženih po odboru pri občini zborih. Konstatirati moram tudi javno, da so bili vsi društveniki „Narodne šole“ do sedaj z delovanjem in s podporami popolnem zadovoljni; dokaz temu brezštevilna zahvalna pisma, ki so došla odboru v teku 13. let. Smelo torej smem trditi, da je to društvo za nas Slovence neprecenljive vrednosti. Torej moramo mi slovenski učitelji v prvi vrsti delovati na to, da se nam ono ne le ohrani, ampak tudi njega delokrog še

bolje povzdigne. Žalibog, da sem pa izvedel iz najzanesljivejših virov, da ravno to društvo sedaj nekako hira. Uzrok temu je nekoliko mlačnost rodoljubov, nekoliko pa tudi preveliko zaupanje učiteljev v posamične odbornike. Ako tako društvo nosijo le rameni jednega, se gotovo ne more razcvitati. Naš neutrudljivi večletni predsednik tudi ne more vsega sam storiti, kajti to mu da neizmerno posla in skrbi. Ako bi se nekateri odborniki malo več brigali za „Narodno šolo“, ter posel mej seboj razdelili, bi ta gotovo ne propadala. Tudi ni bilo prav, da so celo nekateri ustanovniki začeli sami s šolsko robo barantati. Vender vsak učitelj vé, da se tako po ceni ne dobi nikjer šolskega blaga, kakor pri „Narodni šoli“, kjer je navadno 200% ceneje, nego drugod. Vsaka konkurenca bi bila gotovo nemogoča, če bi se to društvo bolje podpiralo, kar bi v resnici le narodnemu šolstvu največ koristilo. Pregledavši letošnji račun, sem našel primeroma le pičlo število šol in učiteljev mej udi tega društva. Dolžnost slehernega pravega narodnega učitelja je pač, da se upišejo posamične šole (krajni šolski svet) v to društvo, posebno, ker je letnina tako nizka, ter znaša samo jeden goldinar. Tiste šole pa, ki več darujejo, dobé za to tudi več šolskega blaga. Na ta način bi se tedaj lahko povsod revni šolski otroci preskrbeli s potrebnimi učili, kar bi bilo le šolskemu napredku na korist. Ako bi se pa za „Narodno šolo“ brigali tudi drugi domoljubi in jo podpirali, potem bi se tudi lahko razširil njen delokrog, kar se ravno letos namerava. Izdajale bi se lahko knjižice za mladino, katerih posebno pri nas še tako zelo pogrešamo. Če bi pa bile podpore izdatneje, storilo bi se pa tudi lahko še kaj koristnejšega. Mari bi nam Slovincem ne bilo mogoče ustanoviti českemu „Komenskemu“ podobno društvo, ko bi vsak rodoljub po svojih močeh podpiral to podjetje? Pa saj že imamo društvo „Narodno šolo“, kateremu bi se le pravila nekoliko premenila. In če tudi bi ne zmogli šol ustanovljati kakor Čehi; vender bi lahko nabrali toliko novcev, da bi imeli pripravljen zaklad, s katerim bi podpirali revne dijake iz Istre in Koroške. Dobro pač vemo vsi, da gre narodna stvar v teh deželah zaradi tega tako rakovo pot, ker ondu manjka narodne inteligence, ki bi ljudstvo vodila v boji za obstanek. Ali tudi to si lahko v

LISTEK.

Potovanje križem domovine.

Opisuje Prostoslav Kretanov.

XXXXIV.

V Motovunu.

V blaženi brezbriznosti sem bil presanjaril cel teden tam na solčnih Oprtelskih brdih . . .

Toda — nedeljsko zvonjenje me je vzdramilo iz arkadiškega ravnodušja ter me navdalo zopet s hrepenenjem po drugih, novih pokrajinskih prizorih. Takoj tisto jutro sem si naročil voz ter se odpeljal iz mesta —

A glej zapreke! Ondu pri mestnih vratih me ustavi nek častnik: pogledam ga pozorneje in — evo ti veselega Kastavca Jelka, sorodnika Oprtelskemu župniku. Po iskrenem pozdravljenji mu označim smer nameravane vožnje, na kar mi on odgovori, da je i on namenjen istim potom ter me povabi, da ga počakam do družega dneva. Radovoljno sem skočil z voza ter se vrnil z njim v mesto.

In nesem se kesal; kajti bistrooki prijatelj

Jelko me je opozoril na marsikakšo znamenitost Oprtelskega mesteca, katero sem jaz o prvotnem ogledovanji bil prezrl. Ne samo, da mi je pokazal onega obkriljenega leva tam na mestni hiši, ki Oprteljce spominja na slavno njih minolost pod benečanskim nasilstvom, privabil je z magnetiškimi žvenketanjem svoje sablje na okna vse Oprtelske krasotice, o katerih množini se meni „zaslepljenemu fantastu“ niti sanjalo ni. Razven tega mi je poučljivo razkladal ondu pred cerkvijo različne noše tamkajšnjih okoličanov, katerih pa si žal! nesem utegnil zapomniti, kajti baš v istem trenutku se nama je bil pridružil Jelkov jovijalni bratranec ter naju zavedel na svoj dom, kjer smo tisto popoludne — no, „the rest is silence!“ . . .

In drugo jutro naposled sva z Jelkom ostavila Oprtelj ter se odpeljala v — Motovun.

Iz Oprtlja drži cesta po hribovem hrbtu vun na južni rob, kjer se zasučé navzdol po širokih, sem ter tja raztegnenih ključih. Tukaj doli po prisojnih, kadunjastih brdih se vrstijo dolge, s trsjem in olčjem nasajene gredine, slikovito druga nad drugo razrejene, da se njih ne moreš nagledati . . .

Dospévša doli na cestino razkrižje, krenila sva

po prečni, skoz gozd tekoči cesti ter onstran Mirne zopet navzgor po osojnem, proti zahodu nagnenem podanku. Pustivši voznika doli v občestni gostilni, napotila sva se peš gori v mesto.

Motovun (Montona) dviga se na južni strani cesarskega gozda, na vzvišenem, z oljkami in vinogradi obsenčenem holmu, s katerega je prekrasen razgled po šrnem okrožji. Glavni uhod je z južne strani. Najprej se dospeje v predmestje, od onod po dolgi vijugasti ulici skoz velikanska vrata gori v mesto in iz poslednjega vedejo druga mogočna vrata gori na vrh mesta, v nekdanji Motovunski grad.

Mesto ima čez tri sto hiš in blizu pol stinajst sto prebivalcev — Italijanov, to se razume. Ondu je kazino in različni „albergi“. Hiše so lepe, značne, vse solidno zidane; ulice do poslednjega kotička s kamenjem nadlažene, čiste in prijazne, kar je velika redkost po laških mestih, zlasti na zapadni isterski obali, kjer bivajo preljubeznivi benečanski naseljenci. Pri uhodu v mesto samo je mali trg, katerega so nedavno popravili in z ozidjem opasali. Tu je zanimiva „loggia“, ki je vsa polna raznovrstnih starih latinskih napisov.

Pravo središče vsega mesta pa je grad. Tu

